

Nome _____ Data _____

Pobos indíxenas de América do Norte

Cando os colonos brancos chegaron a América do Norte, xa existía unha poboación nativa nos territorios que se propoñían conquistar: os indios. Pero non se trataba dunha soa cultura, senón de numerosas nacións indias, máis de cen, subdivididas en tribos. O avance dos colonos no seu afán por encontrar ouro, caza e terras virxes, vulnerou os acordos territoriais que o goberno alcanzaba coas nacións indias, polo que decidiu a poboación indíxena e confinou as diversas tribos a vivir en territorios cada vez máis reducidos. Actualmente viven nas reservas creadas polo goberno estadounidense.

Dos centos de nacións indias de América do Norte, as máis coñecidas grazas ás películas do Oeste son os apaches e os síux.

Os apaches estaban formados por un grupo de seis tribos indíxenas, situadas arredor de Novo México e Arizona: os apaches kiowa, os lipanos, os xicarillas, os mescaleiros, os chiricahuas e os apaches occidentais. Eran pobos dedicados á pesca, á caza de búfalos e á agricultura. Pero tamén foron feroces guerreiros e estiveron en continuo conflito contra os colonos. Algúns dos seus xefes, como Xerónimo e Cochise, aínda son lembrados pola súa ferocidade e pola súa habilidade estratéxica na loita por defender os seus territorios. Nos nosos días, os apaches viven en reservas dedicados ao pastoreo, á agricultura e ás actividades turísticas.

Os síux eran chamados así polos colonos brancos, se ben eles se referían a si mesmos coma os dakota, que significa ‘amigos’ ou ‘aliados’. En orixe, os dakota estaban formados por sete tribos, que se converteron en tres co paso do tempo: os sante e os dakota, pobos sedentarios que vivían da agricultura e da gandaría, e os lakota, nómades, guerreiros e cazadores de búfalos.

1. Subliña no texto e copia a palabra ou palabras que fan referencia a estas ideas.

- Persoas que se instalan en territorios fóra do seu país e se aproveitan dos seus recursos.

- Persoas que nacen nun lugar e pertencen á poboación orixinal, ao contrario dos que chegaron despois.

- Grupo de familias, con devanceiros comúns, e que viven baixo a autoridade dun xefe.

- Pobos indíxenas que habitaban América antes da conquista europea.

2. Explica brevemente de que trata o texto.

3. Contesta as preguntas seguintes.

- Que quere dicir que que os pobos indíxenas de América do Norte se visen decimados? Por que ocorreu isto?

- Que pobos indíxenas son os máis coñecidos América do Norte e por que motivo?

4. Completa o esquema cos datos extraídos do texto.

SÍUX

Tribos: _____

Forma de vida: _____

Actividades: _____

APACHES

Tribos: _____

Forma de vida: _____

Actividades: _____

5. Explica o que entendes por reservas indias. Se o precisas, busca información nun dicionario ou na rede.

6. Dá a túa opinión sobre a forma de actuar dos colonos coas poboacións indíxenas.

Nome _____ Data _____

O dinosauro máis grande

Un grupo de paleontólogos anuncia o achado baixo chan arxentino da «criatura máis grande que camiñou sobre a Terra».

Os investigadores do Museo Egidio Feruglio (na Patagonia, Arxentina), presentaron restos do que consideran o maior dinosauro atopado ata agora. A partir dun fémur de 2,40 metros, calculan que o animal mediría uns 40 metros da cabeza ao rabo, uns 20 metros de alto e pesaría unhas 77 toneladas, o equivalente a 14 elefantes africanos.

O dinosauro, que aínda non foi bautizado, atopouse en Chubut entre rochas cunha antigüidade de 90 ou 100 millóns de anos. A extinción masiva dos dinosauros produciuse hai 65 millóns de anos, no período Cretáceo Superior, moito antes da aparición dos primeiros homínidos, en África, hai uns catro millóns de anos.

Un dos paleontólogos explicou nunha radio local: «É un saurópodo, que son os dinosauros cuadrúpedes de corpo voluminoso, pescozo longo e cabeza pequena».

O maior dinosauro existente ata agora o *Argentinosaurus* (tamén localizado na

Patagonia, Neuquén, 1989) conta cunha lonxitude de 38 metros e unha altura de 18. Tanto este coma o acabado de atopar alimentábanse das follas das árbores. Crese que podían devorar bosques enteiros en poucos minutos.

A estes achados súmase outro atopado nestes últimos días na mesma rexión de Neuquén: un brontosauo de pescozo longo e só 9 metros de lonxitude. «É o máis famoso dos herbívoros, o dinosauro dos Picapedra (a famosa serie animada)», contou outro dos paleontólogos. O científico engadiu que esa especie só se atopara ata agora no hemisferio norte e en África.

El País 5/2014 (Adaptación)

1. Marca que tipo de texto é o que acabas de ler e explica por que o sabes.

unha lenda

unha noticia

un conto

Este texto é _____

2. Explica o significado destas palabras do texto. Usa o dicionario se o precisas.

- fémur: _____
- paleontólogo: _____
- achado: _____

3. Contesta sobre o contido do texto.

- De que feito importante fala? _____

- Cando e onde ocorreu? _____

- De cantos dinosauros se fala en total no texto? Cal deles é o máis pequeno?

- Por que é tan importante o achado do brontosauo de Neuquén?

4. Di o texto se os dinosauros conviviron cos seres humanos? Localiza onde e explícao.

5. Localiza no texto e escribe as características principais do dinosauro máis grande.

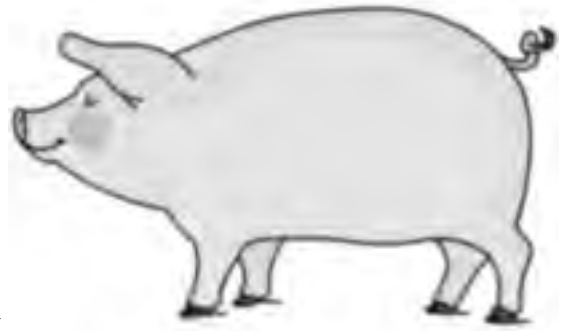
6. Explica que importancia poderá ter, segundo a túa opinión, o achado de restos sobre dinosauros.

Nome _____ Data _____

O porco prodixioso

Teño que contarvos o «prodixio» co que convive o meu amigo Martiño desde hai un tempo. Concretamente desde que tiña oito anos.

O Martiño é un neno ao que lle gustan moito os animais. Sempre chegaba á casa con animais que atopaba nos seus paseos. E axudaba os que tiñan algún problema; así levaba gatos aos que un automóbil

lles partira unha pata e alí os tiña deica que curaban, despois poñíaos en condicións de que escollesen ir a onde quixesen. Outras veces eran paxariños que se mancaran ao se golpearon contra algunha fiestra; non era nada raro que aparecese cun can abandonado, que non tiña máis enfermidade ca a que lle ocasionaran varios días sen probar bocado.

Pero o conto é que, un día en que o rapaz ía dando un dos seus paseos, mesmo de diante dos pés saíulle un porquiño a todo correr. Era pequeno, gordiño e colorado. Tiña as orellas moi dereitas, coma as dun xabaril.

Correu o Martiño detrás del, sen máis arela ca a de velo ben, e o porco parou de súpeto. Deu volta e quedou mirando para o neno. Pegou outra vez a correr e foise o rapaz detrás. De cando en vez miraba para atrás coma se quixese comprobar que o neno o ía seguindo. E así chegaron diante da casa do rapaz xusto ao tempo en que o pai saía.

–Oes, papá, de quen será este porquiño tan bonito?

–E eu que che sei? –dixo o pai–. Os porcos sempre che son de alguén, o caso é que son todos iguais...

Mentres o pai ía dicindo cousas achegábase ao porco co desexo de acariñalo.

Non lle debía gustar ao animal que o home se lle achegase, porque a cada paso que el daba, recuaba outro o porco, ata que sucedeu por primeira vez o prodixio. O quino comezou a virar de cor. Daquela quen ceou foi o home.

–Arre demo! –dixo o pai–. Nunca tal vin: un porco verde. Agora si que estou por dicir que non é de aquí. Por estes lugares non hai bechos destes.

Estaba o pai dicindo isto cando o porco pegou novamente a correr con tal velocidade que nun intre o perderon de vista.

Ao outro día pola mañá, Martiño volveu ao sitio onde atopara o quino o día anterior, e alí estaba. Deitadiño no chan coma se estivese agardando polo rapaz.

Cando o viu, ergueuse e botou a andar tras do neno coma un can. Fixo Martiño o mesmo camiño do día anterior e chegaron á casa. Entrou o neno e o marrán detrás del. E aínda non andaran máis ca uns metros polo interior da casa, o cocho comezou a volverse azul.

–Vaia! –falou o pai que acababa de ver o porco–. Agora é azul.

Nesta ocasión deixou que o pai do Martiño se lle achegase e permitiu que lle pasase a man polo lombo.